

КОНЦЕПЦІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

У статті здійснено узагальнення існуючих дефініцій поняття «фінансове забезпечення». Розроблено концепцію фінансового забезпечення національних інвестиційних проєктів на основі врахування трьох рівнів фінансових відносин: окремого підприємства, галузі й держави.

The compilation of existing definitions of the "financial security" concept were generalized in the article. The concept of financial support of national investment projects by taking into account three levels of financial relations: the individual enterprise, industry and government was developed.

Ключові слова: концепція, фінансове забезпечення, національний інвестиційний проєкт, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Недостатні обсяги залучення інвестиційних ресурсів у національне господарство є однією з найважливіших проблем, що гальмують розвиток української економіки. Вирішення цієї актуальної проблеми лежить у площині пошуку дієвих організаційно-економічних механізмів залучення нових джерел фінансування капіталовкладень з їх подальшим ефективним використанням у напрямку поживавлення ділової активності в усіх регіонах України.

Оскільки національні інвестиційні проєкти дозволяють ефективно впроваджувати інновації у виробництво, а також створювати нові індустрії в Україні, такі як LNG, сміттєпереробка, очистка води та альтернативні джерела енергії, вони є пріоритетним напрямком діяльності держави у реалізації інвестиційної реформи через розбудову продуктивної співпраці з інвесторами у рамках механізму

¹ Ковальчук В. А. – аспірант Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

державно-приватного партнерства (поєднання безпосереднього витрачання бюджетних коштів та залучення коштів приватних вітчизняних й іноземних інвесторів).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сутності поняття фінансового забезпечення, його структури, елементів, форм і призначення присвячено чимало наукових праць вчених таких як С. І. Юрій [1], І. В. Оспіщев [2], В. М. Родионова [3], М. М. Забаштанський [4] та багато ін., проте результати їх аналізу дозволяють стверджувати про неоднозначність тлумачення досліджуваних понять.

Мета статті. Розробити концепцію фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів.

Основні результати дослідження. Досліджуючи погляди вчених на сутність фінансового забезпечення, можна виділити низку чинників, які обґрунтовують сутність цього поняття:

фінансове забезпечення є сукупністю економічних відносин;

фінансове забезпечення є частиною фінансового механізму;

фінансове забезпечення полягає у пошуку, формуванні й використанні фінансових ресурсів;

фінансове забезпечення є процесом організації фінансування.

Так, Юрій С. І. трактує фінансове забезпечення як формування цільових грошових фондів у достатньому розмірі та їх ефективне використання [1].

Як основний метод фінансового впливу на соціально-економічний розвиток розглядає фінансове забезпечення Оспіщев В. І. [2].

Родионова В. М. під фінансовим забезпеченням розуміє покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання і державою [3].

Забаштанський М. М. фінансове забезпечення визначає як відносини з приводу формування та розподілу обсягу фінансових ресурсів, достатніх для виконання виробничих завдань, інвестиційно-інноваційного розвитку та підтримки фінансової стійкості суб'єктів господарювання [4].

Автор погоджується з зазначеними точками зору вчених-економістів, проте у процесі формування концепції фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів особлива увага надається саме

пошуку, формуванню й використанню фінансових ресурсів, а також організації фінансування.

Важливо зазначити, що фінансове забезпечення, виходячи з теоретичних позицій науковців [5, 6, 7 та ін.], реалізується за допомогою фінансового механізму і є його складовою частиною. Разом з тим процес фінансового забезпечення реалізації інвестиційного проекту може здійснюватися лише за умови базування на певному порядку формування та розподілу фінансових ресурсів, тобто механізмі фінансового забезпечення.

Дієвість механізму фінансового забезпечення ґрунтується на його структурі, тобто системі принципів, форм, методів, джерел та інструментів залучення визначеного обсягу фінансових ресурсів з метою їх подальшого ефективного використання задля досягнення поставленої мети.

Фінансове забезпечення реалізації інвестиційних проектів здійснюється згідно з принципами отримання максимального ефекту від використання ресурсів, цільового характеру їх використання, поєднання різних видів джерел фінансових ресурсів, відповідності обсягу сформованих ресурсів обсягу інвестиційних потреб та мінімізації витрат на формування та залучення інвестиційних ресурсів.

Розвиток системи фінансового забезпечення у сфері реалізації національних інвестиційних проектів є складовою частиною державної фінансової політики, спрямованої на забезпечення технологічного оновлення та розвитку базових галузей реального сектору економіки, розвитку регіону, розв'язання соціальних проблем, а також впливає на покращення якості життя громадян України.

Важливою відмінністю національних інвестиційних проектів від інших сфер фінансової політики держави є множинність джерел формування фінансових ресурсів при обмеженості моделей фінансування.

В статті 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність» [8] вказується, що інвестори приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування, а в статті 10 Джерела фінансування інвестиційної діяльності вказується, що інвестиційна діяльність може здійснюватися за рахунок:

- 1) власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від

аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо);

2) позичкових фінансових коштів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити);

3) залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб);

4) бюджетних інвестиційних асигнувань;

5) безоплатних і благодійних внесків, пожертвувань організацій, підприємств і громадян.

Відповідно до Положення про проекти із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти) [10] державна підтримка для реалізації національних проектів може надаватися, зокрема, у формі:

співфінансування з державного та/або місцевих бюджетів;

державних і місцевих гарантій відповідно до законодавства з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання;

кредитування за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;

повної або часткової компенсації за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів відсотків за кредитами, залученими суб'єктами господарювання.

Тому при фінансовому забезпеченні національних інвестиційних проектів доцільно поєднувати зусилля держави та суб'єктів господарювання для ефективного формування достатнього обсягу фінансових ресурсів.

Національні проекти є відносно новим видом інвестиційної діяльності держави, тому окреслюється існуюча системна управлінська проблема – відсутність адекватної українському адміністративному і бізнес-середовищу організаційно-економічної моделі управління національними проектами, яка б забезпечувала узгодженість дій держави та приватного сектору економіки на основі відповідно застосовуваних регуляторних механізмів, інформаційних інтервенцій, інституційних підойм (зокрема, державно-приватного партнерства), інфраструктурного інвестування тощо [9]. Тому розробка концепції фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів набуває особливої актуальності.

Автор вважає, що концепція фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів повинна базуватися на трьох рівнях фінансових відносин: інвестора, галузі, держави. Це обумовлено масштабністю національних інвестиційних проєктів, їх структурою та пріоритетами в рамках яких вони реалізуються (рис. 1.).

Метою концепції фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проєктів є прискорення пошуку та акумуляції необхідного обсягу фінансових ресурсів та прискорення темпів реалізації національних проєктів.

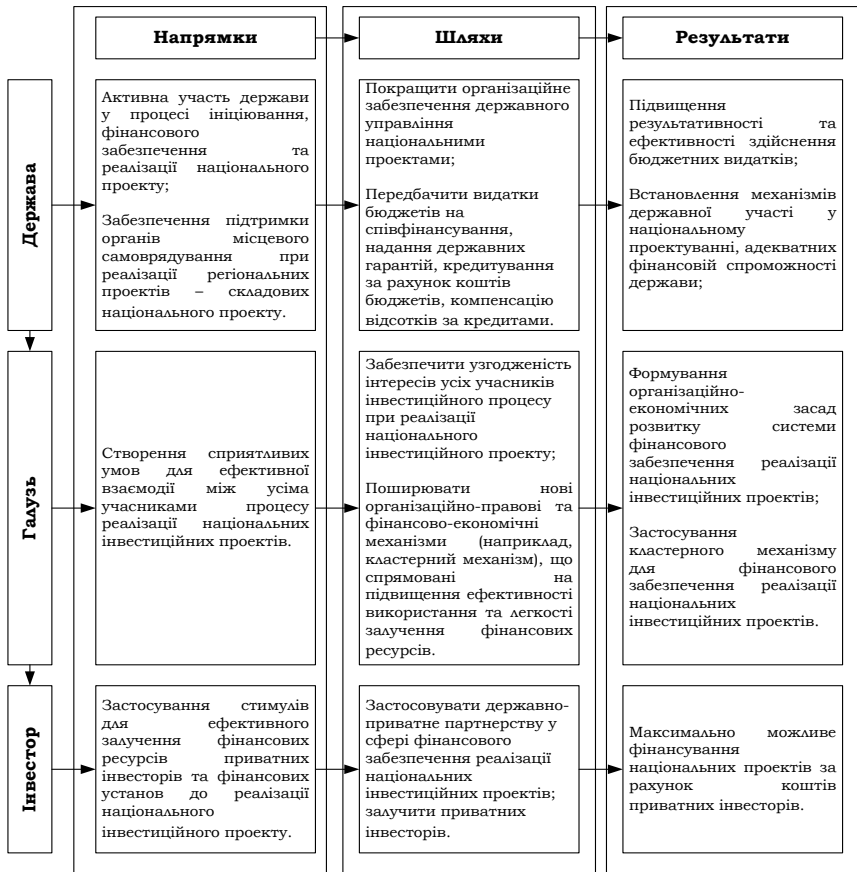

Рис. 1. Концептуальна модель фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проєктів

Примітка: авторська розробка

Як видно з рис. 1, метою концепції фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів є прискорення пошуку та акумуляції необхідного обсягу фінансових ресурсів та прискорення темпів реалізації національних проектів.

Основними напрямками розвитку фінансового забезпечення у сфері реалізації національних інвестиційних проектів є:

активна участь держави у процесі ініціювання, фінансового забезпечення та реалізації національного проекту;

забезпечення підтримки органів місцевого самоврядування при реалізації регіональних проектів – складових національного проекту;

застосування стимулів для ефективного залучення фінансових ресурсів приватних інвесторів та фінансових установ до реалізації національного інвестиційного проекту;

створення сприятливих умов для ефективної взаємодії між усіма учасниками процесу реалізації національних інвестиційних проектів.

Шляхи і способи досягнення зазначених напрямків розвитку:

покращити організаційне забезпечення державного управління національними проектами, змістивши пріоритет з проведення іміджевих заходів на заходи із залучення інвесторів реального сектору економіки;

передбачити видатки Державного бюджету на співфінансування, надання державних гарантій, кредитування за рахунок коштів бюджетів, компенсацію відсотків за кредитами, залученими суб'єктами господарювання. В деяких випадках держава може виступати в якості інвестора. Хоча участь держави в реалізації національних інвестиційних проектів може зводитися до функцій ініціювання, розробки проекту, його техніко-економічного обґрунтування та проектної документації, координації;

застосовувати державно-приватне партнерству у сфері фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів;

залучити приватних інвесторів до фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів, забезпечуючи високий рівень дохідності проекту для інвестора при мінімізації ризиків. Кількість інвесторів може бути різною,

в залежності від їх інвестиційних можливостей та необхідних для реалізації національного проекту обсягів фінансових ресурсів;

створити умови ефективної взаємодії фінансових установ та приватних інвесторів під час акумуляції фінансових ресурсів;

забезпечити узгодженість інтересів усіх учасників інвестиційного процесу при реалізації національного інвестиційного проекту;

поширювати нові організаційно-правові та фінансово-економічні механізми (наприклад, кластерний механізм, що передбачає формуванням інвестиційного кластера з підприємств-інвесторів, фінансових установ та органів державної влади), що спрямовані на підвищення ефективності використання та легкості залучення фінансових ресурсів.

Очікувані результати:

формування організаційно-економічних засад розвитку системи фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів;

застосування кластерного механізму для фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів;

підвищення результативності та ефективності здійснення бюджетних видатків;

встановлення механізмів державної участі у національному проектуванні, адекватних фінансовій спроможності держави;

максимально можливе фінансування національних проектів за рахунок коштів приватних інвесторів;

джерелом ресурсів для реалізації національних проектів стане поєднання безпосереднього витрачання бюджетних коштів і залучення коштів приватних вітчизняних та іноземних інвесторів на основі відповідної заохочувальної та інформаційно-методичної політики держави.

Висновки. Автором розроблено концепцію фінансового забезпечення реалізації національних інвестиційних проектів, яка враховує три рівні фінансових відносин держави: окремого підприємства-потенційного інвестора – шляхом оцінювання інвестиційних можливостей інвестора; галузі – через впровадження кластерного механізму, що передбачає формуванням інвестиційного кластера з підприємств-інвесторів, фінансових установ та органів державної влади; держави – через узгодження інтересів учасників інвестиційної

діяльності для прискорення реалізації національних інвестиційних проєктів.

Бібліографія

1. **Фінанси**: вишкіл студії: Навч. посіб. / За ред. д-р екон. наук, проф. С. І. Юрія. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 357с.

2. **Фінанси**: Навч. посіб. / О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова, В. І. Оспіщев та ін. / За ред. І. В. Оспіщева. – К. : Знання, 2006. – 415с.

3. **Финансы**. В. М. Родионова, В. Я. Вавилов, Л. И. Гончаренко и др. / Под ред. В. М. Родионовой. – М. : Финансы статистика, 1993. – 432с.

4. Забаштанський М. М. **Фінансове забезпечення комунальної сфери**: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М. М. Забаштанський; Держ. податк. адмін. України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2009. – 22 с.

5. Венгер В. В. **Фінанси**: навч. пос. / В. В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.

6. **Гроші. Фінанси. Кредит** : Навч. посібник для вузів / М. М. Александрова, С. О. Маслова, Г. Г. Кірейцев . – 2-е вид., перероб. і доп. . – Київ : ЦУЛ, 2002 . – 336 с.

7. Козій І. С. **Місце і значення фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму** / І. С. Козій // НЛТУ. – 2008. – № 18.9. – С. 223-229.

8. **Про інвестиційну діяльність** : Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/page>.

9. Бережний Я. В. **Політика реалізації національних проєктів: перспективи розвитку в Україні** / Я. В. Бережний, Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка // “Економіка України”. – 2013. – 10 (623). – С. 32-44.

10. **Про затвердження Положення про проєкти із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проєкти)** : Постанова Кабінету міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1255 [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1255-2010-%D0%BF>.